

Sedemdeset let prehojene poti od *Vestnika slovenskega kemijskega društva* do *Acta Chimica Slovenica*

akad. prof. dr. Branko Stanovnik

Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani

predsednik uredniškega odbora v obdobju 1977–2003

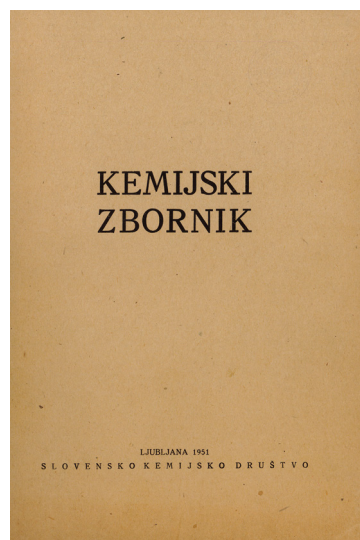
predsednik programskega sveta od leta 2004

V začetku septembra 1945 (2. 9. 1945) je bil Maks Samec odstranjen z univerze. Njegovo nadaljnje delovanje je povezano z gradnjo instituta za kemijo, ki je bil ustanovljen hkrati s fizikalnim institutom Jožef Stefan in elektrolinstitutom Milana Vidmarja v okviru Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Od 1. 10. 1946 do 1959 je bil upravnik kemijskega laboratorija Akademije znanosti in umetnosti (pozneje Slovenske akademije znanosti in umetnosti), ki se je 12. 6. 1953 preimenoval v Kemični inštitut Borisa Kidriča. Maks Samec je odigral pionirsko vlogo na področju organiziranja Slovenskega kemijskega društva, ki je bilo ustanovljeno 15. 2. 1951. Bil je njegov prvi predsednik v obdobju 1951–1962 in častni predsednik 1963/64.

Maks Samec je odigral pionirsko vlogo tudi na področju organiziranja slovenskih kemikov v okviru Slovenskega kemijskega društva. Samec je kot predstojnik Kemijskega inštituta preko Akademije znanosti in umetnosti naslovil leta 1948 Komiteju za šole in znanost Federativne narodne republike Jugoslavije v Beogradu prošnjo za soglasje, da bi smeli objaviti dve znanstveni deli v tujini. Komite iz Beograda je Akademiji sporočil, da naj se znanstvena spoznanja jugoslovanskih znanstvenikov najprej objavijo v domačih strokovnih revijah, šele nato pa v tujini.

Tako je nastal najprej *Kemijski zbornik*, ki ga je izdalo Slovensko kemijsko društvo leta 1951 z Igorjem Beličem kot urednikom in Rajkom Kavčičem, Dušanom Štucinom in Vinkom Kramaršičem kot člani uredniškega odbora. V

uvodni besedi so zapisali: »V tem zborniku so zbrani članki iz področja čiste in uporabne kemijske znanosti ter rezultati osnovnega in uporabnega raziskovanja. Zbrani so sadovi raziskovalnega dela, izvršenega od osvoboditve Jugoslavije dalje.« Kemijskemu zborniku je sledil *Vestnik slovenskega kemijskega društva*, ki naj bi po Samčevih besedah predstavljal primerno osebno izkaznico slovenskih kemikov v mednarodnem prostoru, za slovensko kemijsko skupnost pa »urbar slovenske kemijske kulture«.

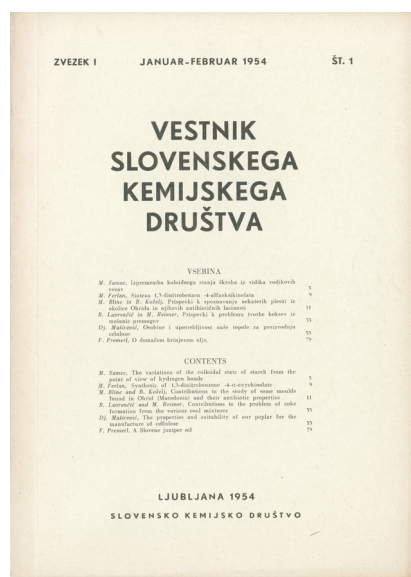
Slika 1: Naslovnica *Kemijskega zbornika*

Vestnik Slovenskega kemijskega društva 1 (1954) je začel izhajati leta 1954. Izdajatelji so bili Ladislav Guzelj, Anton Peterlin, Ciril Rekar in Maks Samec. Prvo številko so pripravili za tisk Igor Belič, Rajko Kavčič, A. Nučič, Črtomir Nučič in Marcel Žorga, odgovorni urednik pa je bil Marcel Žorga. Uvodoma je Maks Samec zapisal: »Slovensko kemijsko društvo se je odločilo pričeti z izdajanjem lastnega glasila *Vestnika slovenskega kemijskega društva* predvsem iz razloga, da omogoči slovenskim kemikom podajati kolegom v domovini in po širnem svetu obračun o svojem delu ... Izdajatelji in uredniki *Vestnika slovenskega kemijskega društva* so prepričani, da bo novi kemijski časopis izdatna pomoč Slovenskemu kemijskemu društvu pri izpolnjevanju ene najosnovnejših nalog, to je razširjanje in poglobljanje kemijske znanosti in njene uporabe ter da bo z združenim naporom vseh kmalu tudi primerna mednarodna legitimacija slovenskih kemikov.«

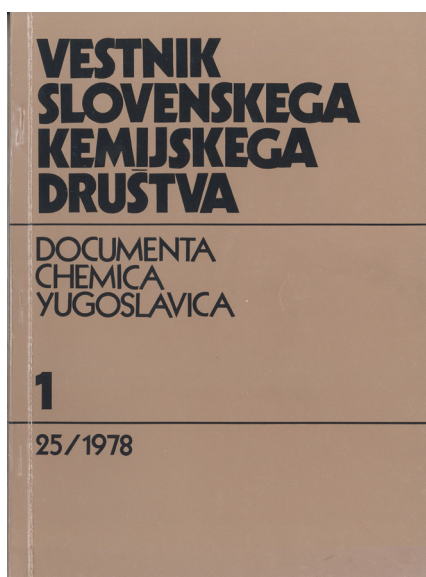
Z drugim letnikom II (1955) je postal urednik Rajko Kavčič, odgovorni urednik pa Marcel Žorga. S tretjim letnikom III (1956) je bil ustanovljen tudi uredniški odbor v sestavi: Rajko Kavčič (predsednik) in člani Davorin Dolar, Dušan Hadži, Franjo Kočevkar, Lado Kosta, Črtomir Nučič, Dušan Stucin in Marcel Žorga. V naslednjih letih so se uredniškemu odboru pridružili še Bogdan Zega (1957), Janko Kavčič, Srečko Kotnik, Drago Leskovšek, Roman Modic in Marija Perpar (1961), Igor Belič, Branko Brčić, Mirko Čeh, Tita Kovač in Miha Tišler (1962), Jernej Jernejčič in Bogdan Volavšek (1969), Jože Šiftar in Andrej Šmalc (1977). Drago Kolar pa je postal urednik (1969). *Vestnik slovenskega kemijskega društva* je nato do konca leta 1977 izhajal, večinoma kot dve dvojni številki letno, včasih vse štiri številke skupaj, včasih celo za dve leti skupaj.

Leta 1976 me je prof. Dušan Hadži kot predsednik SKD zaprosil, da bi z letom 1977 prevzel vodenje uredni-

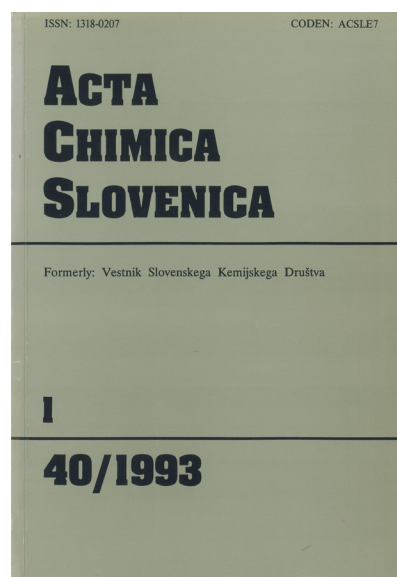
štva *Vestnika*, ki je do takrat zelo neredno izhajal. Kot novi predsednik uredniškega odbora sem si zadal dve nalogi: 1. da bo *Vestnik* izhajal redno štirikrat na leto in 2. predlagal sem, da bi *Vestnik* preimenovali v *Acta Chimica Slovenica*. Glede rednega izhajanja mi je stvar uspela ob izdatni pomoči Draga Kolarja kot urednika, Marka Razingerja kot tehničnega urednika oziroma kasneje pomočnika urednika in uredniškega odbora, ki sem ga redno skliceval za vsako številko posebej. In tako nam je s precejšnjimi naporji, ob optimizmu nekaterih in skepsi drugih, uspelo s 25. letnikom (1978) začeti izdajati novo obliko *Vestnika slovenskega kemijskega društva* po novem konceptu. Uvedli smo posebne številke, na eni strani jubilejne številke, ki so bile posvečene starejšim profesorjem ob njihovem jubileju, npr. profesorjem Mariji Perpar, Davorinu Dolarju, Romanu Modicu, Mihi Tišlerju in drugim, na drugi strani pa posebne številke s plenarnimi predavanji s kongresov in simpozijev, ki so bili organizirani pod okriljem Slovenskega kemijskega društva. Prav te posebne številke so bistveno pripomogle, da je bil *Vestniku* SKD kmalu priznan faktor vpliva. Glede preimenovanja pa je moj predlog leta 1976 popolnoma pogorel. Eksplicitno sta bila proti prof. Hadži in prof. Dolar. Nisem se hotel prepirati, sklenil sem počakati na ugodnejše čase. Čakal sem šestnajst let. Počakal sem do razglasitve samostojne države. Potem, ko sem kot član Sveta Federacije evropskih kemijskih društev uspel, da je bilo Slovensko kemijsko društvo leta 1992 sprejeto v Federacijo evropskih kemijskih društev, sem kot urednik *Vestnika* ponovno predlagal spremembo naslova. Tokrat je bil predlog brez pripomb soglasno sprejet in leta 1993 je začel izhajati s spremenjeno naslovnico kot *Acta Chimica Slovenica* in je nato sicer v nespremenjeni obliki izhajal do konca leta 2004. V času mojega vodenja uredniškega odbora je kot urednik do leta 1996 sodeloval Drago

Slika 2: Naslovnica *Vestnika slovenskega kemijskega društva* iz leta 1954.

Slika 3: Naslovnica *Vestnika slovenskega kemijskega društva* leta 1978.

Slika 4: Naslovnica revije *Acta Chimica Slovenica* leta 1993.

Kolar, Marko Razinger je bil v obdobju 1978–1982 tehnični urednik in nato v obdobju 1983–1996 pomočnik urednika. Za krajši čas je v letih 1997–1998 postal urednik Ljubo Golič, nato v letih 1999–2002 Andrej Petrič in leta 2003 Janez Košmrlj. V letu 2004 je bila izvedena reorganizacija uredniškega odbora, glavni in odgovorni urednik je postal Janez Košmrlj z ekipo petih področnih urednikov, sam pa sem prevzel vodenje uredniškega sveta. Z 52. letnikom (2005) so revijo *Acta Chimica Slovenica* ustrezno preoblikovali in nadaljevali z digitalizacijo in že v nekaj letih so *Acta Chimica Slovenica* postala mednarodno prepoznaven časopis.

Glede na to, da je preimenovanje *Vestnika SKD* v *Acta Chimica Slovenica* povezano s sprejemom Slovenskega kemijskega društva v Federacijo evropskih kemijskih društev je prav, da povem še nekaj o tem. Sprejem Slovenskega kemijskega društva v Federacijo evropskih kemijskih društev je namreč prvo mednarodno priznanje strokovnega društva v neki mednarodni organizaciji v samostojni Sloveniji.

V osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja sem bil najprej kot predstavnik Unije jugoslovanskih kemijskih društev pozneje pa kot predstavnik Slovenskega kemijskega društva član Sveta Federacije evropskih kemijskih društev. Seja Sveta Federacije EKD je bila v Londonu

24. in 25. junija 1991. Ker je bilo takrat že jasno, kakšna bo usoda Jugoslavije, sem situacijo pojasnil in se dogovoril s predsednikom Sveta Federacije evropskih kemijskih društev dr. Gowom, generalnim sekretarjem Royal Society of Chemistry in drugimi člani Sveta za sprejem Slovenskega kemijskega društva v Federacijo evropskih kemijskih društev. To ustno soglasje je bilo sprejeto nekaj ur pred razglasitvijo samostojne Slovenije. Ko sem zgodaj popoldne prišel na letališče v Londonu in sem se hotel prijaviti za let v Ljubljano, mi povedo, da je Adrijin let odpovedan, namesto tega pa leti letalo Air France. Izkazalo se je, da je Adriji no letalo letelo pod francosko zastavo in tako smo varno pristali v Ljubljani na predvečer razglasitve samostojne Slovenije. To je bilo zadnje letalo, ki je pristalo v Ljubljani pred desetdnevno vojno za Slovenijo. Tisto noč so tanki odpeljali iz vrhniške kasarne proti Brniku. Letališče je bilo nato nekaj mesecev zaprto. Glede na to, da sem prinesel iz Londona ustno zagotovilo o priznanju, je prof. Ljubo Golič, tedanji predsednik Slovenskega kemijskega društva pripravil pisno vlogo, ki je bila obravnavana na seji Sveta Federacije evropskih kemijskih društev v Varšavi na sedežu Poljske akademije znanosti 22. junija 1992. Slovenija je bila sprejeta z aklamacijo brez kakršne koli pripombe ali komentarja. To je prvo mednarodno priznanje nekega slovenskega strokovnega društva v mednarodni asociaciji.